

R

REVEIL-SERIE

EEN NIEUW HART
EN EEN NIEUWE GEEST

FLORENTIUS COSTERUS

No. 514

MEI 2015

FLORENTIUS COSTERUS

Florentius Costerus werd geboren in Wognum, als zoon van de predikant Jan Jansz. Zijn geboortjaar is niet precies bekend, maar het moet ongeveer 1630 geweest zijn. Hij studeerde theologie te Utrecht en heeft toen of later blijkbaar zijn naam veranderd in Costerus. In 1654 werd hij predikant in zijn geboorteplaats Wognum. Twee jaar later verwisselde hij deze plaats met Hoorn, waar hij op 23 oktober 1703 overleed. Hij was gehuwd met Antje Beets uit Hoorn.

“Costerus is het meest bekend geworden door zijn preken die verzameld werden in zijn hoofdwerk “De geestelike mensch in sijn begin, voortgang en uyt-eynde, voor-gesteld in verscheijden Predicatie”, uitgegeven te Hoorn in 1687.

In tijdpreken stond hij stil bij de belangrijkste gebeurtenissen van zijn tijd. Rampen en voorspoed (ook uit het verleden) werden door hem gezien als oordelen en zegeningen van Gods hand. In zijn nagelaten preken toont Costerus een uitgesproken voetiaan te zijn.

In de preken van Costerus nemen de Heilige Geest en Zijn werk een ruime plaats in. Het is de Geest Die de zondaar van dood levend maakt, Die door het Woord het geloof werkt in het hart. Het is de Geest der genade en der gebeden Die leert bidden, de Geest Die ons op Christus richt en aan Christus verbindt. Het is de Geest Die doet roepen om de komst van Christus en Die doet uitzien naar de heerlijkheid. Kortom, het is de Heilige Geest Die het alles uit Christus neemt.

Bron: Biografisch Lexicon voor de geschiedenis van het Nederlandse Protestantisme, deel II, pg. 144.

De preek die u hierbij wordt aangeboden is herschreven in de taal en stijl van het tegenwoordige Nederlands uit zijn boek: “DE GEESTELIKE MENSCH in zijn BEGIN, VOORT-GANG EN UYT-EINDE”, eerste druk, uitgave 1687. Het is de tweede preek uit hoofdstuk III: “De WEDERGEBOORTE den BONTGENOOTEN belooft”, pg. 39-49. De eerste preek uit dit hoofdstuk verscheen in de Reveil-serie als nummer 258 (oktober 1989) over Ezechiël 36:26-27. De titel was: ‘De wedergeboorte beloofd aan de bondgenoten’.

EEN NIEUW HART EN EEN NIEUWE GEEST

door

FLORENTIUS COSTERUS

*“En Ik zal u een nieuw hart geven,
en zal een nieuwe geest geven in het
binnenste van u”.*

Ezechiël 36:26a.

Het heidendom droomt van grote en wonderlijke veranderingen van de dingen. Hun dichters vermelden dat slangen zijn veranderd in stenen, vrouwen in bomen, de metgezellen van Ulysses in zwijnen; ja, zelfs hun god Jupiter in een arend. De dichter Ovidius heeft daarover vijftien boeken geschreven, die daarvan ook de naam dragen¹. Dit is alles alleen maar verzonnen werk, bedenksels die erop gericht zijn de mensen bezig te houden met fabels en vermaken.

¹ De titel ervan is: ‘Metamorphoses’.

Gods kinderen kunnen echter naar waarheid van grote veranderingen spreken en daarin roemen. Aäron veranderde de staf in een draak, Mozes veranderde het water in bloed en het stof in luizen (Exodus 7:10 en 20; 8:17). En de Heere Jezus maakte te Kana van water wijn (Johannes 2:9). Gods kinderen kunnen ook spreken van een verandering in henzelf. Ze zijn van mensen die onder de toorn van God liggen, kinderen van God geworden. Ze zijn van slaven van de satan die naars van God geworden. Ze zijn van mensen die liggen onder het eeuwige oordeel, burgers van de hemel geworden. Het oude hart is veranderd in een nieuw hart, de oude geest in een nieuwe geest en het stenen hart in een vlezen hart. Het Koninkrijk van God krijgt voor het grootste deel gestalte in deze verandering van het hart. De Heere belooft dit in Zijn verbond. Onze tekst geeft ons daarvan het bewijs. Over de Belover en de Gever, Die hier spreekt in de eerste persoon - 'Ik', hebben wij al uitgebreid gesproken.

De zaak die God belooft te geven, wordt onder verschillende benamingen uitgedrukt.

De totale verandering en vernieuwing van de mens bestaat vooral in twee delen.

In de eerste plaats worden de inwendige krachten verbeterd, omdat er een goede ontvankelijkheid en geschiktheid in de mens wordt gewerkt. Daardoor doet hij niet alleen het goede en laat hij het kwade na, maar hij doet dit vanuit een levend en goed grondbeginsel.

In de tweede plaats worden zijn daden verbeterd en afgestemd op de wil van God.

Beide worden hier beloofd: een nieuw hart, een nieuwe geest, een vlezen hart, Gods Geest in het binnenste van hen. En dan ook: God zal maken dat ze in Zijn inzettingen zullen wandelen; ze zullen Zijn rechten bewaren en doen².

Hij belooft dus eerst een nieuw hart en een nieuwe geest. Indien men hart en geest elk afzonderlijk wil nemen en van elkaar onderscheiden, dan moet men onder het hart de wil en de genegenheden verstaan; en onder de geest het verstand en het onderscheidingsvermogen. Want hoewel de ziel één is en ondeelbaar, omvat ze toch verschillende vermogens en krachten. Namelijk het verstand – waartoe het oordeel en het geheugen worden gerekend – en ook de wil en de genegenheden. Dit onderscheid wordt dikwijls gemaakt.

² Dit tweede punt behandelt Costerus in de vijfde preek uit dit hoofdstuk.

De Heere Christus zegt dat we God moeten liefhebben met geheel ons hart, met geheel onze ziel en met geheel ons verstand (Mattheüs 22:37). Paulus spreekt over ziel en geest (Hebreeën 4:12), ook over uw geheel oprechte geest en ziel in 1 Thessalonicensen 5:23. Soms wordt het alles in één woord samengevat. Als Salomo spreekt over de inwendige krachten van het gemoed, zijn bewegingen en werkingen, die alle op God gericht moeten zijn, noemt hij alleen het hart: ‘Mijn zoon! Geef mij uw hart’ (Spreuken 23:26). Zo spreekt ook de Heere Jezus: ‘Wacht uzelf dat uw harten niet te eniger tijd bezwaard worden’ (Lukas 21:34). Op andere plaatsen wordt het alles onder ‘geest’ samengevat: ‘Verheerlijk God in uw lichaam en in uw geest’ (1 Korinthe 6:20) en in Romeinen 1: ‘God Die ik dien in mijn geest’ (vers 9).

Als hier in Ezechiël nu gesproken wordt van hart en geest, moeten wij niet teveel nadruk leggen op het onderscheid, maar bedenken dat hier gesproken wordt over de innerlijke toestand van het gemoed, namelijk van het verstand, de wil en de genegenheden. Hiervan zegt de Heere dat Hij een nieuw hart en een nieuwe geest wil geven.

Niet dat de Heere hier het wezen van het hart en de geest bedoelt. Zeker niet. Het natuurlijke, geschapen wezen blijft hetzelfde. Het verstand blijft het verstand, en de wil blijft de wil. Maar deze vernieuwing vindt plaats in de morele of zedelijke eigenschappen van kwaad tot goed, en van de zonde tot de deugd. De Heere stelt vast dat het hart en de geest verdorven zijn en daarom vernieuwd moeten worden. God heeft in het begin de mens zo geschapen dat hij in zijn hart goed was. Zijn hart en geest waren versierd met gerechtigheid en heiligheid en stemden met de wil van God overeen. God heeft de mens recht gemaakt (Prediker 7:29). Maar de mens is van God afgeweken en heeft dat beeld verloren. Zijn hart en zijn innerlijke leven zijn zó bedorven dat hij met God geen gemeenschap kan hebben, tenzij hij veranderd en wedergeboren wordt. Zo zegt de Heere Christus het in Johannes 3: ‘Zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het Koninkrijk Gods niet ingaan’ (vers 5). Hier-teenover belooft nu de Heere van het verbond dat Hij een nieuw hart en een nieuwe geest zal geven.

Wat dit is, zal heel duidelijk blijken als we het oude en het nieuwe hart tegenover elkaar stellen. Het oude hart is een blind hart en de oude geest is een onverstandige geest: verduisterd in het verstand (Éfeze 4:18). Het begrijpt Gods wil niet en het oordeelt helemaal verkeerd over de goddelijke waarheden: Maar de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die van de Geest van God zijn; want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden (1 Korinthe 2:14). Zoals dwaze en verstandeloze mensen wijsheid dwaasheid vinden en erom lachen, zijn ook de dingen, waarin God Zijn hoogste wijsheid openbaart, voor een natuurlijk mens enkel dwaasheid en niet anders dan voorwerp van bespotting. Wat nuttig is voor de mens, beoordeelt zijn oude geest als kwaad; en wat verkeerd en schadelijk voor hem is, keurt hij goed. De weg van de dwaas is recht in zijn ogen (Spreuken 12:15). Ja, wat voor de mens zeker de dood betekent, ziet zijn oude geest aan als het leven, en dat spiegelt hij zó aan zijn wil voor. In dit verband zegt de apostel: ‘Het bedenken van het vlees is de dood’ (Romeinen 8:6). Het oude hart en de oude geest zijn ongelovig en eigenwijs. Ze steunen op zichzelf, zitten vol met

verkeerde redeneringen en spreken de geopenbaarde waarheid tegen: ‘Het bedenken van het vlees is vijandschap tegen God, want het onderwerpt zich aan de wet Gods niet, want het kan ook niet’ (Romeinen 8:7). Daarom spreekt de apostel van overleggingen en hoogten die zich verheffen tegen de kennis van God (2 Korinthe 10:5).

Het oude hart is een verkeerd en weerspanning hart. Het heeft geen lust in Gods wet en al wat het wil en probeert te doen is zonde: ‘Het gedichtsel van ’s mensen hart is boos van zijn jeugd aan; ja, te allen dage alleen boos’ (Genesis 8: 21; 6:5). Dit wordt door het voortdurende zondigen dagelijks erger, zodat het hart hoe langer hoe meer verkeerd wordt: ‘Dit volk heeft een afvallig en weerspanning hart’ (Jeremia 5:23).

Het oude hart is een hard hart. Het is ongevoelig voor Gods oordelen en ongevoelig voor de zonde. Het kan de zonde in zich opnemen en die ontkennen, omdat er een eeltlaag om het hart is. Die, ‘ongevoelig geworden zijnde, zichzelf hebben overgegeven tot ontuchtigheid om alle onreinheid begerig te bedrijven’ (Éfeze 4:19). Daarom wordt het hier een stenen hart genoemd.

Het oude hart is een ongeregeld hart, vol kwade driften en begeerten. De hartstochten van dat hart

drijven de mens óf regelrecht naar de zonde, óf ze zijn op zijn minst met betrekking tot de zonde ongeregeld, onmatig en ordeloos. Ze zijn er alleen op gericht die mens de zonde des te heviger en des te meer buitensporig te laten doen. Het nutteloze en zondige van hun gedrag beschrijft de apostel levendig met deze woorden: ‘Want ook wij waren eertijds onwijs, ongehoorzaam, dwalende, menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende, in boosheid en nijdigheid levende, hatelijk zijnde, en elkaar hatende’ (Titus 3:3).

Maar met het nieuwe hart en de nieuwe geest is het heel anders gesteld. Het nieuwe hart en de nieuwe geest zijn een verstandig hart en een verstandige geest. Ze komen tot zichzelf en keren in tot zichzelf, Luk. 15:17. Ze leren zichzelf meer en meer kennen. Het vernieuwde hart zegt: ‘Nadat ik mijzelf ben bekend gemaakt’ (Jeremia 31:19). Het kent zijn zonde: ‘Want ik ken mijn overtredingen, en mijn zonde is steeds voor mij’ (Psalm 51:5). Het ziet zijn ellende en roept uit: ‘Ik ellendig mens’ (Romeinen 7:24). Het krijgt een helder en levend begrip van de liefde en genade van God in Christus. De apostel noemt dit: ‘Verlichte ogen van uw verstand, opdat ge moogt

weten, welke de hoop van Zijn roeping is, en welke de rijkdom der heerlijkheid van Zijn erfenis is in de heiligen' (Éfeze 1:18). Het gaat niet ondoordacht te werk, maar oordeelt met verstand en onderscheid naar de regel van Gods Woord.

'De geestelijke mens onderscheidt alle dingen' (1 Korinthe 2:15). Hij verstaat nu wat de wil van de Heere is en let daarop en proeft en toetst alles daaraan: 'Word veranderd door de vernieuwing van uw gemoed opdat ge moogt beproeven welke de goede en welbehaaglijke en volmaakte wil van God is' (Romeinen 12:2). 'Beproevend wat de Heere welbehaaglijk is' (Éfeze 5:10).

Het nieuwe hart is een gelovig hart. Het staat af van eigen vernuft, het bekent zijn dwaasheid, het laat die eigenzinnige redeneringen los en geeft zich gevangen onder de goddelijke waarheid en neemt deze aan. Daarom zegt de apostel van de mensen die vernieuwd zijn, dat ze de Geest van het geloof hebben (2 Korinthe 4:13).

Het nieuwe hart is een gehoorzaam hart. Het is verenigd met Gods wil, het wil alles wat God wil. Het heeft lust en liefde tot alles waarvan het zeker weet dat het goed is in de ogen van de Heere. Is het aan het dwalen en wordt het meegesleept, dan erkent het hart dat als een dwaling

en een afwijking, die het niet wil. Het streven is gericht op de wil van God. De wet des Heeren waarin God Zijn wil te kennen geeft, ligt op de bodem van het hart. ‘De wet van zijn God is in zijn hart’ (Psalm 37:31). Nauwelijks nog was het hart van Paulus veranderd, of zijn eerste vraag was: ‘Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?’ (Handelingen 9:6). En dat gold niet slechts voor dat ogenblik, maar hij volhardde daarin: ‘Want ik heb een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens’ (Romeinen 7:22).

Het nieuwe hart is een teer, zacht en gevoelig hart. Het is gevoelig voor de zonde, gevoelig met betrekking tot de wegen en handelingen van God, en gevoelig voor het Woord van de Heere. Daarom wordt het hier een vlezen hart genoemd. Het nieuwe hart is een hart dat zich beheerst. Waar vroeger hartstochten en driften het hart overheersten en de overhand hadden, worden Gods kinderen nu beheerst door een geheiligd verstand, en ze zijn daaraan dienstbaar. Zoals ze vroeger de mens voortdreven in zijn zondige leven, zijn ze hem nu behulpzaam in het goede om dat des te beter uit te voeren. Ja, ze zijn nu op een ander voorwerp gericht. Vroeger was de zonde een bron van blijdschap; het hart sprong

op van vreugde als de gelegenheid zich voordeed om kwaad te doen (Jeremia 11:15). Maar nu verblijdt het hart zich in God en in Zijn wil: ‘Mijn ziel verheugt zich in mijn God’ (Jesaja 61:10). Vroeger was de afkeer gericht tegen het goede en tegen mensen die het goede nastreven; nu tegen het kwade. ‘Uit Uw bevelen krijg ik verstand, daarom haat ik alle leugenpaden’ (Psalm 119:104). Het is ook zo met de andere gevoelens van het hart, zoals liefde, hoop, vrees en dergelijke. Daardoor worden de aandoeningen en begeerten van het vlees gekruisigd (Galaten 5:24). Dit alles nu belooft de Heere te geven als Hij zegt: Ik zal u een nieuw hart en een nieuwe geest geven.

We mogen hier niet verder gaan zonder er eerst op te letten dat de Heere erbij voegt: in het binnenste van u. Hij wil hiermee zeggen dat niet alleen de buitenkant, de uiterlijke gedragingen en de uitingen van het gemoed verbeterd worden, maar ook de daarvoor verantwoordelijke krachten, de innerlijke gemoedsbewegingen. Opvoeding, studie, burgerlijke eer, ambten en een bepaalde positie kunnen de mens in zijn uiterlijke gedrag sterk in bedwang houden en tot

een eerlijk en prijzenswaardig mens maken. De weerhoudende en inbindende genade kan zelfs een natuurlijk mens, een werelds kind wonderlijk intomen, zonder dat het hart van binnen echt geheiligd is. Maar de wederbarende en zaligmakende genade die de Heere aan de Zijnen belooft, dringt door tot de verdeling van de ziel en van de geest. Zij dringt door tot het binnenste van de mens en herschept dat. Daarom voegt Hij hierbij: in het binnenste van u.

Deze manier van spreken drukt ook uit dat dit nieuwe hart en deze nieuwe geest niet gevormd worden door een daad die almaar voortgaat.

Nee, het is iets dat rust in het binnenste van een mens en daar blijft. Het is een innerlijke gesteldheid, waaruit de bewegingen van het gemoed als uit een bron voortkomen. Psalm 45 zegt het zo: ‘Mijn hart geeft een goede rede op’ (vers 2). Komt er een goed woord uit de mond voort, dan ontspringt en vloeit dit uit het binnenste als uit een gezuiverde fontein.

De kern van de zaak is dan dat het een van de beloften is, die de Heere belooft aan Zijn verbondskinderen: Hij zal hun een nieuw hart en een nieuwe geest geven. Het genadeverbond bevat

veel heerlijke voorrechten en dit is er één van: een nieuw hart en een nieuwe geest.

Hierop zien ook de beloften die de Heere doet, maar dan met andere woorden: ‘Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en Ik zal die in hun hart schrijven’ (Jeremia 31:33). Of in hoofdstuk 32: ‘Ik zal hun enerlei hart en enerlei weg geven, om Mij te vrezen al de dagen; en Ik zal Mijn vreze in hun hart geven, dat zij niet van Mij afwijken’ (vers 39-40).

De eerste reden hiervan is dat het hart en de geest het innerlijke begin zijn van de handelingen van een mens. Het is de binnenkamer waar zijn werkzaamheden bedacht en overlegd worden. Het is de werkplaats³ waar alles gesmeed wordt. Het is de vorm waarin ieder werk zijn aanzijn krijgt. ‘Daaruit zijn de uitgangen des levens’ (Spreuken 4:23). Als het hart en de geest niet deugen, is het met al het werk ook zo. ‘Uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoerereien, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen’ (Mattheüs 15:19). Als de fontein van het hart onzuiver, vuil en bitter is, kan wat daaruit voortkomt, niet zuiver en zoet zijn. ‘Welt ook een fontein uit een zelfde ader het zoet en het bitter?’

³ Er staat ‘smidse’, een oud woord voor smederij.

Kan ook, mijn broeders, een vijgenboom olijven voortbrengen, of een wijnstok vijgen? Alzo kan geen fontein zout en zoet water voortbrengen' (Jakobus 3:11-12). Maar als het hart en de geest gereinigd en vernieuwd zijn, kan er iets goeds uit voortkomen. 'De goede mens brengt goede dingen voort uit de goede schat des harten' (Mattheüs 12:35).

De tweede reden is dat de Heere niet alleen in en door het lichaam gediend en verheerlijkt wil worden, maar ook met het hart en de geest, die Hem beide toebehoren. 'Gij zijt duur gekocht: zo verheerlijk dan God in uw lichaam en in uw geest, die van God zijn' (1 Korinthe 6:20). Ja, Hij wil vooral het hart en de geest hebben. De uiterlijke dienst, zonder het hart, is maar onnuttig en gedwongen werk, niet meer dan een lichamelijke oefening die tot weinig nut is, zoals Paulus zegt (1 Timotheüs 4:8). Het heeft een gedaante van godzaligheid, maar zonder kracht (2 Timotheüs 3:5); als een geschilderd vuur zonder warmte of een dood lichaam zonder leven. Daartegenover is de dienst van de geest het hart van het dienen van God. 'De mens ziet aan wat voor ogen is, maar de Heere ziet het hart aan' (1 Samuël 16:7). Hij is een God Die lust heeft tot waarheid in het bin-

nenste, zegt David in Psalm 51 (vers 8). Ja, vóór alles eist Hij het hart: ‘Mijn zoon! Geef Mij uw hart’ (Spreuken 23:26). Zoals Hij Zelf een Geest is, zo wil Hij ook in geest en waarheid gediend worden (Johannes 4:24). Geen wonder, dat Hij dan in Zijn verbond belooft een nieuw hart en een nieuwe geest te zullen geven.

Toepassing

Dit geeft ons aanleiding onszelf te onderzoeken en te vragen hoe het met ons gesteld is. Gods belofte luidt dat Hij Zijn bondgenoten een nieuw hart en een nieuwe geest zal geven. En als wij kinderen zijn die tot dat verbond behoren, dan moeten wij een nieuw hart en een nieuwe geest hebben.

Mensen van wie het hart en de geest niet veranderd zijn, blijven in hun natuurlijke blindheid, ongeloofigheid en hardnekkigheid. Wanneer hun hart in de zonde leeft, kunnen ze zichzelf niet troosten dat ze tot dit genadeverbond behoren. Uit alles blijkt dat ze geen nieuw hart hebben. Op hen is van toepassing wat Petrus tegen Simon de tovenaer zei: ‘Gij hebt noch deel noch lot aan dit woord; want uw hart is niet recht voor God.

Want ik zie, dat gij zijt in een gans bittere gal en samenknoping de ongerechtigheid' (Handelingen 8:21 en 23).

Daarom is het dus de moeite waard dat wij onszelf onderzoeken of wij deze vrucht van het verbond in ons ervaren. Iemand zou kunnen vragen: Waaruit kan ik nu weten, dat ik een nieuw hart en een nieuwe geest heb? Ons antwoord is: laat zo iemand letten op wat in de preek al gezegd is, namelijk dat een nieuw hart een verstandig, gelovig, teer, geordend en gehoorzaam hart is. Maar behalve wat al gezegd is, moeten we ook nog wijzen op de volgende zaken.

Hoe staat ons hart tegenover eerder bedreven zonden? Hij die een nieuw hart heeft, vermaakt zich niet meer in de vroegere, oude zonden. Hij walgt daarvan en schaamt zich daarover. Zijn hart verfoeit zichzelf vanwege zijn dwaasheid. Hij beschouwt ze als een stel oude vodden en lompen. Dat nam de apostel waar bij de veranderde en vernieuwde gemeenteleden van Rome: 'Wat vrucht dan had gij toen van die dingen, waarover gij u nu schaamt?' (Romeinen 6:21). Ook Ezechiël leert in het vervolg van de tekst wat deze vernieuwing in hen tot stand brengt in

vergelijking met hun vorige leven: ‘Dan zult gij gedenken aan uw boze wegen en uw handelingen, die niet goed waren; en gij zult een walging van uzelf hebben over uw ongerechtigheden en over uw gruwelen’ (vers 31). Het kan zijn dat uw hart zich vermaakt en verheugt over de gedachten aan eerder begane zonden, hoewel u ze niet langer kunt doen omdat de kracht of de gelegenheid ontbreekt. Dit is een slecht teken. U hebt dan alle reden om te denken dat u nog uw oude hart hebt en dat uw geest niet vernieuwd is. Maar als uw hart daarentegen de vroegere zonden verfoeit en als uw geest en hart ineen krimpen van pijn als u aan het verleden denkt, dan is dat een goed bewijs dat u een vernieuwd hart hebt.

Wat is het nu eigenlijk dat ons hart en geest in bezit heeft, aandrijft en regeert? Is het zo met ons dat de wereld, de tijdelijke dingen, de wereldse ijdelheden en de lust tot de zonde het hart in bezit hebben en onze geest regeren? Zijn onze gedachten en overleggingen daarmee vergenoegd? Dan geven wij beslist geen blijk van een nieuw hart. We kunnen door een verandering van onze toestand of door andere oorzaken enigszins veranderd zijn in ons gedrag. We kunnen meer wereldse wijsheid gekregen hebben en we kunnen ons

hart voeden met hogere gedachten dan vroeger. Het hart is echter niet vernieuwd door heiligmaking, maar het is hetzelfde gebleven. Wij lezen van Saul dat God hem het hart veranderde in een ander, toen hij door Samuël tot koning gezalfd was (1 Samuël 10: 9). Maar de hele verandering bestond alleen daarin dat hij in plaats van een geest van een veehoeder een koninklijke geest kreeg. Hij kreeg hogere gedachten, waardoor hij in staat was te regeren. Ondertussen bleef zijn hart even werelds en onheilig, zoals het vervolg van zijn leven heeft laten zien.

Maar het is een teken van een nieuw hart en een nieuwe geest, als wij bemerken dat God, Christus, de hemel en Gods wil in ons hart de belangrijkste plaats hebben. Onze overleggingen zijn dan daarop gericht en ons hart wordt als door een magneet daarheen getrokken. Het vindt pas rust, wanneer het op die plaats is gekomen. Daaruit blijkt dat wij iets anders bezitten dan wat onze eigen natuur voortbrengt, namelijk dat wij de goddelijke natuur deelachtig zijn geworden (2 Petrus 1:4). Dan heeft Christus een gestalte in ons gekregen (Galaten 4:19). Koning David maakt in dit verband een duidelijke tegenstelling: 'Hun hart is vet als smeer, maar ik heb vermaak

in Uw wet' (Psalm 119:70).

Wat is onze diepste beweegreden waarom wij dingen doen, die op zichzelf genomen goed zijn? Sommigen kennen wel enige verandering in hun uiterlijke gedrag. Ze zijn matiger in hun eten en drinken dan vroeger, ze zijn wat eenvoudiger gekleed en ze zijn niet meer zo uitgelaten in hun woorden en gebaren, maar meer ingetogen. Wat is echter de bron van dit alles? Alles wat ze doen komt niet voort uit een inwendig, heilig beginsel. Zeker niet. Hun hart is immers nog zo trots, zo boos, zo verbitterd en net zo wraakzuchtig als ooit tevoren. Ja, het lijkt erop dat de ongeregeldeheid en verdorvenheid, die ze in het uiterlijke wat intomen en verminderen, des te meer het hart bezetten en het des te bozer maken. Wat ze doen, doen ze omdat ze daartoe worden aangespoord door van buiten komende overwegingen, door menselijke inzichten en meningen. Zulke mensen zijn als een fontein die geen water geeft, maar waar men het water in moet dragen. Maar wie een nieuw hart heeft, heeft iets heiligs, iets hemels in zich. Het leert, ja, het drijft en spoort hem aan om Gods wil te doen, ook al komen er helemaal geen menselijke inzichten aan te pas. In zo iemand is levend water dat stroomt en vloeit

(Johannes 7:38). In hem is een zalving waardoor hij alle dingen leert (1 Johannes 2:27). David brengt ons die innerlijke werking van het hart duidelijk onder ogen: ‘Mijn hart zegt tot U: Gij zegt: Zoek Mijn aangezicht; ik zoek Uw aangezicht, o Heere!’ (Psalm 27:8).

Wij moeten nóg een opmerking maken, namelijk dat wij als deelgenoten van dat verbond alles moeten doen om een nieuw hart en een nieuwe geest te krijgen.

Wij moeten de gedachte ver van ons werpen dat wij alleen met een verandering aan de buitenkant tevreden kunnen zijn. Alsof het al goed is als wij geen opspraak veroorzaken en bij iedereen voor nette mensen doorgaan, zonder dat het binnenste vernieuwd is. Laat niemand toch zo dwaas zijn om ook zijn gezicht in een vrome plooi te houden, zoals dat tegenwoordig veel gebeurt. Veel huichelaars behelpen zich daarmee en – wat wij betreuren – ook veel vrome zielen maken zich daaraan schuldig, namelijk dat ze zich gewennen aan een houding die alleen maar schijn is. Ze laten het hoofd hangen als een bieze en misvormen hun gezicht. Ze gebruiken hun stem, die de Schepper hun gegeven heeft, op een wonderlijke

en gemaakte manier, zodat men hen niet kan verstaan. Ze willen zichzelf herkenbaar maken, en daarom veranderen, ja, bederven ze hun manier van spreken, alsof ze door die gedragen toon en stembuigingen eerbiedwaardiger zouden zijn dan anderen.

Ach, waartoe kan een mens vervallen, als hij zijn eigen gedachten als de hoogste wijsheid aanneemt en wijzer wil zijn dan God hem geleerd heeft. Ik vraag u met klem, spiegelt u aan de Farizeeën en Schriftgeleerden. Waarin bestond al hun heiligheid? Alleen in uiterlijke dingen. Waarin bestond hun godsdienst? In niets anders dan in nagmaakt werk. Ze verbeeldden zich dat zij persoonlijk heilig waren: ‘Houd u bij uzelf, en nader tot mij niet, want ik ben heiliger dan gij’ (Jesaja 65:5). Zij rechtvaardigen zich voor de mensen (Lukas 16:15). Zij mismaken hun aangezichten en trekken een droef gezicht, opdat zij door de mensen gezien zullen worden (Mattheüs 6:16). Als ze aalmoezen gaven, werden de trompetten geblazen, opdat iedereen het zou horen. Als ze baden, stonden ze in de synagogen en op de hoeken van de straten om gezien te worden (Mattheüs 6:2 en 5). Als ze van de markt kwamen, aten ze niet voordat ze gewassen waren. Drinkbekers,

kannen, koperen vaten en bedden moesten allemaal gewassen zijn, zodat er toch niets onreins in gevonden zou worden (Markus 7:4).

Zou men niet beweren dat zulke mensen voor heilige en vernieuwde mensen moeten doorgaan? Toch deugden ze van binnen helemaal niet. Hoor eens wat de Heere Jezus, Die hun hart kende, van hen zei: ‘Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden, want gij reinigt het buitenste van de drinkbeker en van de schotel, maar van binnen zijn zij vol van roof en onmatigheid. Gij blinde Farizeeër, reinig eerst wat binnen in de drinkbeker en de schotel is, opdat ook het buitenste daarvan rein zal worden’ (Matth. 23:25-26). Let erop dat het uiterlijk eerlijk is, deugdzaam, bijbels verantwoord en gepast naar de gelegenheid van het ogenblik. Maar let vooral op het innerlijk, want daarin behoort een nieuw hart en een nieuwe geest te wonen.

Het is waar, God Die het ons belooft, is ook de God Die het ons geeft. Toch zijn er ook plichten die door ons moeten worden waargenomen. Hier staat het voor ons als een belofte. Op andere plaatsen in Gods Woord staat het voor ons als een plicht die de gelovigen past: ‘Maak u een nieuw hart en een nieuwe geest’ (Ezechiël 18:31). Ook

in Romeinen 12: Word veranderd door de vernieuwing van uw gemoed (vers 2). En in Éfeze 4: ‘En dat gij zoudt vernieuwd worden in de geest van uw gemoed’ (vers 23). Hadden wij eerst een hoogmoedig hart, nu moeten wij streven naar een nederig hart. Was ons hart vroeger werelds en ijdel, laten we vanaf nu hemelsgezind zijn. Dat geldt voor heel ons leven.

Niemand moet denken dat het hem niet aangaat, want al zijn wij vernieuwd en wedergeboren, wij hebben toch een dagelijkse vernieuwing nodig. Wat is er nog veel van dat oude verderf in ons hart aanwezig! ‘Wie kan zeggen: Ik heb mijn hart gezuiverd, ik ben rein van mijn zonde?’ (Spreuken 20:9). Daarom spreekt de apostel over de vernieuwing van de inwendige mens van dag tot dag’ (2 Korinthe 4:16).

Opdat dan deze belofte in ons zal vervuld worden, zijn wij aan onze kant verplicht deze weg in te slaan. Het geëigende middel om tot deze vernieuwing te komen, is de bediening van het Woord. Dit is het door God ingestelde en het meest gebruikte middel, waaronder en waardoor Hij het hart vernieuwt. Paulus legt uit dat de Heere Jezus Zijn gemeente reinigt met het

bad des waters door het Woord (Éfeze 5:26). Ja, het dient niet alleen om deze vernieuwing te beginnen, maar ook om deze van tijd tot tijd te onderhouden, ja, tot meer volmaaktheid te brengen. De dienst van herders en leraars strekt tot de volmaking der heiligen en tot opbouwning van het lichaam van Christus (Éfeze 4:12). Niemand moet denken dat hij te rijk van geest en te zuiver van hart is om de bediening van het Woord nodig te hebben.

Wij moeten een nauwkeurig en diepgaand onderzoek instellen naar wat er verkeerd is in ons hart. We zijn allen verdorven, maar bovendien heeft iedereen zijn boezemzonde, waarmee zijn hart en zijn geest het meest te worstelen hebben. Daarom moeten wij ons onderzoeken, met de bekende opdracht: ‘Doorzoek uzelf nauw, ja, doorzoek nauw’ (Zefanja 2:1).

Wie een huis wil vernieuwen, is toch niet zo dwaas om er de spijkers zomaar in het wilde weg in te slaan, zonder te letten hoe en waar ze moeten komen. Zo iemand kijkt eerst wat eraan mankeert, waaraan het hapert en wat er niet deugt. Hij breekt dat af en repareert die plek. Zo moet ieder ook de plaag van zijn hart kennen (1 Koningen 8:38). Hij moet daar werk van maken en

daarvoor geneesmiddelen gebruiken. We moeten eerst kijken waar de oude zuurdesem zit, en dan moeten we proberen deze uit te zuiveren (1 Korinthe 5:7). Wij moeten vooral Gods Woord ter harte nemen voor de gestalte waarin we zijn, het overdenken, ons ermee vertrouwd maken en het op onszelf toepassen. Wanneer dat Woord – door de werking van de Geest – ingang vindt in ons hart, heeft het een bijzondere kracht om het hart te vernieuwen. Het is de functie van de wet om de oude verdorvenheid uit het hart te branden; en het Evangelie is er om het weer te genezen en in een andere gesteldheid te brengen. David leert ons dit als hij zegt: ‘Ik heb Uw rede in mijn hart verborgen, opdat ik tegen U niet zondigen zou’ (Psalm 119:11).

Wij moeten ons hart voor de Heere openleggen, met een innerlijke begeerte of Hij het vernieuwen en verbeteren wil.

Velen zeggen wel dat ze een ander hart zouden willen hebben, maar of ze daar veel mee bezig zijn, geven wij hun zelf in overweging. Leggen ze de toestand van hun hart in ernst voor de Heere open en belijden ze dat ze met de verdorvenheid daarvan geen raad weten? Is het hun ernstige gebed dat Hij hun hart en geest zal veran-

deren overeenkomstig Zijn wil, zoals ze tot God roepen om de genezing van hun zieke lichaam? Dit is toch noodzakelijk! Zo heeft David meerdere keren zijn hart voor de Heere geopend en zich aan Hem overgegeven, om door Zijn Geest bediend en in een betere gesteldheid gebracht te worden. ‘Scheep mij een rein hart, o God, en vernieuw in het binnenste van mij een vaste geest’ (Psalm 51:12). ‘Laat mijn hart oprecht zijn tot Uw inzetten’ (Psalm 119:80). ‘Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart; beproef mij en ken mijn gedachten. Zie of bij mij een schadelijke weg zij, en leid mij op de eeuwige weg’ (Psalm 139:23-24).

Wanneer we deze wegen inslaan, mogen wij verwachten dat wij daarin de waarheid en kracht van deze belofde zegen in ons zullen ervaren.

AMEN

Ja, ik wens abonnee te worden op de Reveil-serie.

Naam:

.....

Adres:

.....

Postcode:

.....

Plaats:

.....

Zend ook een proefnummer aan:

Naam:

.....

Adres:

.....

Postcode

.....

Plaats:

.....

.....
(Handtekening)

In open envelop zonder postzegel zenden aan:

Pieters Media bv
Antwoordnummer 5
4500 WC GROEDE

Uitgave
STICHTING “SMYTEGELT-FONDS”

REVEREIL-SERIE

Voorzitter
Ds. J. Westerink, Urk

Secretariaat
Heereweg 7, 2161 AB Lisse.

Vrije giften en abonnementsgeld
storten op IBAN: NL94 INGB 0000 5814 92
t.n.v. Penningmeester
“Smytegeltfonds”, Putten

Abonnement: € 9,- per jaar (10 ex.)

**Opgave nieuwe abonnees en adreswijzigingen
aan:**

Pieters Media bv,
Postbus 12,
4503 ZG GROEDE

of per e-mail: reveil@pietersgroede.nl
www.reveilserie.nl